

Marijke Hoogenboom

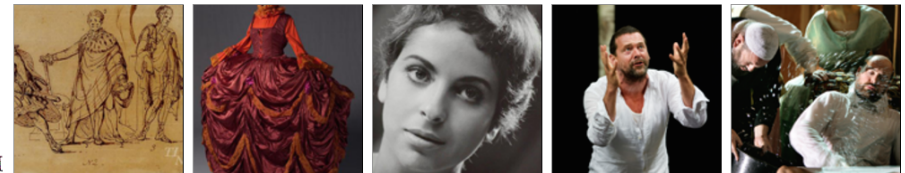
De theaterwetenschap gaat het Nederlandse theatergeheugen niet redden

Wie theater maakt leeft gevaarlijk en loopt voortdurend het risico om te verdwijnen. Theater is een kunst die weinig achter laat, niets eigenlijk, als wij het niet vertellen, oprapen, aan elkaar plakken, tonen, bespreken, opschrijven, vergelijken, verwerpen, opnieuw uitproberen. Het geheugen van het theater moet, net als het theater zelf, steeds weer gemaakt worden. Maar in Nederland lijken wij een tijd tegemoet te gaan waarin we uitsluitend nog in het heden mogen bestaan, een tijd van verwaarloosde archieven en collectieve amnesie.

De rampzalige teloorgang van het Theater Instituut Nederland – als sector én erfgoedinstelling – staat symbool voor het fundamentele gebrek aan aandacht voor het geheugen van en de reflectie op de podiumkunsten in Nederland. De politiek heeft gekozen voor geschiedenis zonder perspectief: de collectie is 'veilig' ondergebracht bij de UvA, tegelijkertijd wordt niet meer geïnvesteerd in het bijhouden van de actuele praktijk, laat staan in een centrale, onafhankelijke plek die zich verantwoordelijk voelt voor een kritisch discours en onderzoek vanuit het veld zelf.

Hoe vanzelfsprekend deze crisissituatie blijkbaar al is geworden illustreert de recente verkenning van de Raad voor Cultuur. Voor het belangrijkste adviesorgaan bestaat het veld enkel uit productie, presentatie en publiek. Een kwalijke vergissing. Een Raad die niet de noodzaak agendeert om documentatie, analyse en kritiek een onmisbare plek te geven in het bestel heeft weinig verwachtingen van de toekomst en laat een belangrijke kans liggen om ooit nog voorbij te gaan aan de huidige status quo.

En toch is mijn stelling: er is hoop. De Nederlandse podiumkunsten kennen niet alleen een unieke geschiedenis van individuele kunstenaars, maar ook van eigengereide 'instituten' die reflectie en onderzoek dicht op de huid van de praktijk hebben georganiseerd. Met onze wederopbouw moeten we daarom ook niet beginnen bij dat ene nationale monument dat in elkaar is gedonderd, maar juist bij heel andere bouwsels. En het mooie is: deze zijn niet van steen, ze zijn mensenwerk. De bron is de onvermijdelijke Jan Kassies en zijn Instituut voor Theateronderzoek. 'Niets ingewikkelds', geen krampachtig beleid voor talentontwikkeling: gewoon de vanzelfsprekende verplichting om de beroepspraktijk van informatie te voorzien en kunstenaars de gelegenheid te bieden hun ambacht te vernieuwen. Vervolgens hoeven we ons maar door een aantal vuurtorens te laten leiden: de zoektocht: en

nieuwsgierigheid van Mickery om de eigen werking steeds verder uit te breiden; de ethiek van Discordia om van het toneel een levende wetenschap te maken, dwars door de generaties heen; de integriteit van Marianne Van Kerkhoven (Theaterschrift) om te luisteren, door te vragen en vast te houden; en de courage van Ditte Pelgrom om met 1)e Nieuwe Toneelbibliotheek het veld op de voet te blijven volgen en een stem te geven. Bijvoorbeeld.

Keer op keer zijn het de kunstenaars die gepleit hebben voor context, voor een nieuwe taal, en voor het rigoureuus blootleggen van hun eigen visie. Maar keer op keer heb je ook onvermoeibare strijders nodig voor wie ontkenning en vergeten geen optie is. Nog is het geheugen van het Nederlandse theater niet verloren. Laten we de stenen oprapen en opnieuw bouwen. Om te beginnen: hef het verbod op de subsidiëring van discours, bemiddelaars en vakbladen op – corrigeer de verkenning van de Raad – en, koester de kracht van de kleine, vloeibare instituten van vlees en bloed. Tim Etchells zei ooit: 'It works small the history thing. Small things make big changes.' Of in de woorden van Ritsaert ten Cate: 'Ik doe wat ik doe en geloof daar heilig in. En verder kan iedereen de boom in.'

